

Ik ben een echte liefhebber

DOOR LIES VAN RIJSSEN

Ze is jong, knap, enthousiast, bevlogen, intelligent en heeft haar hart verpand aan de pensioenen. Financial Investigator sprak met Jacqueline van Leeuwen, FNV-pensioenfondsbestuurder bij vier pensioenfondsen en bestuursvoorzitter van het CDA, afdeling Apeldoorn.

'We moeten zorgen dat we elkaar niet kwijtraken. De polarisatie tussen jong en oud in de pensioendiscussie betreur ik zeer. Dat de generaties zich zo makkelijk tegen elkaar laten uitspelen, daar moeten we tegenin gaan! We hebben elkaar hard nodig in dit stelsel. De splijtzwam is steeds de lage rente. Jongeren wijzen naar de lage dekkingsgraden en vinden dat er gekort moet worden, omdat ouderen de pot aan het verteren zouden zijn. Ouderen vinden dat jongeren te weinig premie betalen voor de aanspraken die ze opbouwen. 'Kijk maar naar de premiedekkingsgraad', zegt men dan. Beide groepen maken elkaar verwijten, maar de gemene deler is toch echt die extreem lage rente waar beide groepen last van hebben.

In het nieuwe pensioenakkoord vind ik de overstap naar degressieve opbouw een goede ontwikkeling, mits de middengroepen worden gecompenseerd. Die vergroot het draagvlak onder jongeren voor het stelsel, met het oog op de veranderende arbeidsmarkt. Maar dan wordt het wel van doorslaggevend belang dat jongeren ook pensioen opbouwen! Nu bouwen veel jongeren veel te weinig pensioen op doordat ze allerlei flexibele contracten hebben en steeds vaker in ZZP-constructies werkzaam zijn. Daar moet echt wat aan gedaan worden.

Verder ontkomen we niet aan de fundamentele discussie over de risicovrije marktrente en de vraag of dit in het nieuwe contract nog wel de juiste disconteringsvoet is. Is het niet de hoogste tijd om het verwachte rendement op prudente wijze ook een rol te laten spelen? Van de lage rente gaat een ontwrichtende werking uit op het stelsel, alsof pensioenfondsen helemaal geen rendement halen op hun beleggingen. Te zot! Ook na correctie van het effect van de gedaalde rente zijn de rendementen goed. Verdorie, we hebben het mooiste stelsel van de wereld en dan worden door die rente de verhoudingen tussen jong en oud telkens op de proef gesteld! En zolang die risicovrije marktrente als disconteringsvoet niet ter discussie staat, hebben we naar de toekomst toe een probleem voor het nieuwe pensioenstelsel.

Voor mij gaat de term 'babyboomer' alleen over demografische statistieken en die duidelijke uitschieter die je daarin ziet na

de Tweede Wereldoorlog. Ik vind het in elke andere context een vervelend woord, omdat het gebruikt wordt om te framen, om zaken op scherp te zetten. Aan die term kleeft het beeld van rijke, golfende ouderen, die alles maar cadeau hebben gekregen. De hele leeftijdscategorie wordt over een kam geschoren. Ik kan me daaraan kapot ergeren. Mijn ouders zijn allebei 70+. Ze hebben net zo goed hard moeten werken voor het pensioen dat ze krijgen! We vergeten vaak dat hun generatie ontberingen heeft gekend, terwijl wij zijn opgegroeid in een wereld waarin veel dingen vanzelfsprekend zijn, zoals het internet en materiële luxe. Waarom zouden we zo veroordelend over de oudere generatie spreken? We moeten juist de verbinding met elkaar opzoeken.

Ik ben een groot liefhebber van het Nederlandse pensioenstelsel. Solidariteit, collectiviteit: daar zit de kracht. Samen risico's delen is altijd beter dan het individu de volle klap laten incasseren. De verplichtstelling is de randvoorwaarde voor het stelsel. Ik vind het ronduit stuitend als mensen neerbuigend spreken over de verplichtstelling. Laten we voorkomen dat we over tien, twintig jaar terugkijken naar deze periode en dan vaststellen: 'O, wat hebben we veel overboord gegoooid. We hebben niet goed nagedacht over de consequenties.' We moeten alles zorgvuldig van alle kanten bekijken. Het nieuwe stelsel moet een verbetering en geen verslechtering zijn. Pensioen is geen kortetermijnkwesie, maar een langetermijn-, generatie-overstijgend onderwerp.

Ik werk bij FNV en ik ben pensioenfondsbestuurder bij vier fondsen en voorzitter van PensioenLab. In mijn vrije tijd bedrijf ik politiek, als CDA-lid. Op de achtergrond schrijf ik mijn proefschrift. Sommige mensen vinden de combinatie CDA-FNV maar vreemd. Binnen het CDA valt dat reuze mee, maar daarbuiten kom ik regelmatig mensen tegen die verbaasd vragen: 'Waarom FNV?' Mensen hebben vaak het idee dat FNV nog steeds het socialistische bolwerk van weleer is. Maar als je naar de leden kijkt, valt juist de diversiteit in politieke stromingen op!

Samen risico's delen is altijd beter dan het individu de volle klap laten incasseren.

Dat generaties zich zo makkelijk tegen elkaar laten uitspelen, daar moeten we tegenin gaan!

Dat ik in de pensioenen zit, is eigenlijk toevallig zo gegroeid. Ik heb rechten gestudeerd; Recht & Onderneming en Strafrecht. Bij mijn Master Recht & Onderneming was sociale zekerheid een onderwerp, maar de tweede pijler bleef destijds onderbelicht. Ik was net afgestudeerd, toen mijn scriptiebegeleidster me voordroeg om mee te werken aan het parlementaire onderzoek naar de kredietcrisis. Het ondersteunend academisch onderzoek werd door de UU gedaan. Ik was superenthousiast en kreeg het onderwerp 'pensioenfondsen' toegeschoven. Op dat moment, in 2009, meer dan 10 jaar geleden, wist ik nauwelijks wat een

CV

2019 – nu	Bestuurslid Pensioenfonds Architectenbureaus;
2018 – nu	Pensioenlab, Bestuursvoorzitter;
2018 – nu	Bestuurslid Pensioenfonds PNO Media;
2017 – nu	Bestuurslid Bedrijfstakpensioenfonds Zoetwaren;
2017 – nu	Bestuurslid Bedrijfstakpensioenfonds Vlakglas;
2017 – nu	FNV, Pensioenfondsbestuurder;
2016 – nu	CDA, Bestuursvoorzitter afdeling Apeldoorn, Kandidaat-lid Eerste Kamer (2019).

pensioenfonds deed. Ik moest me erin verdiepen en daarmee was mijn interesse voor pensioen gewekt.

Pensioen is multidimensionaal. Enerzijds gaat er een groot belang van uit voor het individu, als sociaal contract tussen werkgever en werknemer. Dat contract moet voorkomen dat werknemers later als gepensioneerden in de armoedeval terechtkomen en moet bevorderen dat zij hun welvaartsstandaard kunnen voortzetten. Anderzijds kan er met de ongelooflijke hoeveelheid pensioenkapitaal heel veel in beweging gezet en beïnvloed worden. Duurzaamheid bijvoorbeeld. Dat is toch fascinerend!

Pensioen is best ingewikkeld. En als iets ingewikkeld is, haken mensen af. Hoe betrek je jongeren nu bij een complex onderwerp dat schijnbaar ook nog eens ver van ze af staat? Door het zo eenvoudig en boeiend mogelijk te maken en te laten zien hoe belangrijk het voor hen persoonlijk is. Gemiddeld genomen werk je, als deelnemer in een pensioenfonds, een dag per week voor je pensioen. Dan is het toch vreemd als je geen idee hebt wat er met dat geld gebeurt, hoeveel pensioen je opbouwt en wat je in de toekomst kan verwachten. Tenminste, als jongeren überhaupt al pensioen opbouwen! Steeds meer jongeren bouwen te weinig of zelfs geen pensioen op door flexcontracten. Dan kun je op je oude dag weleens voor hele nare verrassingen komen te staan. Daarvan moeten we jongeren bewust maken. Een van onze motto's binnen PensioenLab is dat de jongeren van nu de ouderen van de toekomst zijn. Dat beseft proberen we te laten indalen. Het is niet die ver-van-je-bed-show. Het gaat je realiteit worden. Dan kan je er maar beter vroeg over nadenken.

Jongeren in hun kracht zetten als het op pensioenen aankomt, dat is de opdracht van Stichting PensioenLab. Dat doen we via de denktank PensioenLab, waarin we jongeren een stem geven in actuele pensioendiscussies, en via de Pensioenacademie, waarin we jongeren voorbereiden op functies in pensioenfondsenorganen. In 2018 hebben we daarnaast de campagne 'Hoe zit jij er later bij?' gedraaid. Het doel was onder meer om op een laagdrempelige manier het nadenken over pensioen te triggeren. Met die campagne hebben we bijna 153.000 jongeren via social media weten te bereiken. Dat is toch mooi?

Hier ligt een hele belangrijke rol voor pensioenfondsen en werkgevers. Pensioenfondsen moeten aansluiting zoeken bij de belevingswereld van jongeren, hen aanspreken in hún

Gemiddeld genomen werk je een dag per week voor je pensioen. Dan is het toch vreemd als je geen idee hebt wat er met dat geld gebeurt?

Jongeren in hun kracht zetten als het op pensioenen aankomt, dat is de opdracht van Stichting PensioenLab.

taal en met hún communicatiemiddelen, bij 'life events' zoals samenwonen en baanverandering. Pensioenfondsen moeten hier hun kansen grijpen. En de werkgever mag daarin niet vergeten worden als eerste aanspreekpunt voor zijn werknemers.

Dat mensen vaak geen zin hebben om stil te staan bij de waarde van collectief pensioen, heeft ook met het groeiend individualisme in de samenleving te maken. Men roept graag heel hard om keuzevrijheid, maar de ervaring leert dat als het echt aankomt op moeilijke keuzes, mensen bang zijn om die zelf te maken. Een paradox. Ik hoor jongeren ook wel zeggen dat er zoveel geld naar hun pensioen gaat, terwijl ze het liever aan andere, 'belangrijker' zaken zouden willen besteden. Dat is onwetendheid, als je het mij vraagt. En het benadrukt hoe belangrijk het bevorderen van pensioenbewustzijn is, om het draagvlak te behouden. Laat de overheid vooral een flink paternalistische rol houden. Je moet mensen soms ook beschermen tegen het idee dat ze alles heel goed zelf kunnen regelen, helemaal als het gaat om zoiets als pensioen. Ik denk dat het gros van de mensen zich uiteindelijk veel comfortabeler voelt als pensioen gewoon degelijk geregeld is en ze niet voor dilemma's worden gesteld. Waar wel keuzevrijheid is, moeten we zorgen voor zo goed mogelijk uitgewerkte standaardopties.

Het vertrouwen in pensioenfondsen heeft een enorme deuk opgelopen. Zekerheden bleken helemaal niet zo zeker. Desondanks blijf ik ervoor pleiten het collectieve stelsel te behouden. Van een vrije markt zouden heel veel partijen wijzer worden, behalve de deelnemer. Ik heb er vertrouwen in dat er bij pensioenfondsen gehandeld wordt in het belang van de deelnemer en de pensioengerechtigde. Zo vat ik mijn taak als pensioenfondsbestuurder op. Alleen de publiciteit rond lage dekkingsgraden, achterblijvende indexaties, kortingsdreiging, premiestijgingen en opbouwverlagingen ondermijnt dat vertrouwen helaas structureel.

Veel draait bij mij om pensioen. Ik ben bestuurder bij vier fondsen met allemaal een eigen dynamiek. Bij die fondsen zit ik weer in uiteenlopende commissies, van risicobeheer tot communicatie. Roostertechnisch is het een hele uitdaging. En ik ben dus voorzitter van Stichting PensioenLab. Daarnaast gaat mijn proefschriftonderzoek over pensioen. In mijn vrije tijd is politiek mijn grote passie. Eind 2016 werd ik afdelingsvoorzitter van het CDA Apeldoorn. Ik heb politieke ambitie, voel me verantwoordelijk en wil me graag verdienstelijk maken voor de samenleving. Dit land biedt mij zoveel

mois. Ik wil iets terugdoen. Aan de zijlijn roeptoeteren dat het fout gaat, vind ik niks. Ik wil zelf de handen uit de mouwen steken. Ik leef intensief, mijn werkweek is aardig gevuld. Ik zal me niet snel vervelen.' «

Ik blijf ervoor pleiten het collectieve stelsel te behouden. Van een vrije markt zouden heel veel partijen wijzer worden, behalve de deelnemer.

De splijtzwam tussen jong en oud is de lage rente;

De fundamentele discussie over de risicovrije marktrente als disconteringsvoet moet gevoerd gaan worden;

De term 'babyboomer' wordt misbruikt om te framen;

Jongeren moeten inzien dat pensioen geen ver-van-mijn-bed-show is;

De verplichtstelling is de randvoorwaarde voor het pensioenstelsel;

Laat de overheid een flink paternalistische rol houden in het pensioenstelsel.